

Българско
Археологическо
Сдружение
София 1504
бул. "Цариградско шосе" №21
www.archaeology.archbg.net
bularchaeo@archbg.net

Bulgarian
Archaeological
Association
Sofia 1504
21 "Tsarigradsko shose" blv.
www.archaeology.archbg.net
bularchaeo@archbg.net

СТАНОВИЩЕ

ОТНОСНО: Проект за Закон за изменение и допълнение на Закона за културното наследство (202-01-65/15.10.2012 г.).

1. Напълно подкрепяме предлаганите промени в състава и функциите на Съвета за теренни проучвания (§ 41 от Проект за изменение на ЗКН).

МОТИВИ:

1. По силата на Закона за Предотвратяване и установяване на конфликт на интереси (Чл. 2, ал. 1) *Конфликт на интереси възниква, когато лице, заемащо публична длъжност, има частен интерес, който може да повлияе върху безпристрастното и обективното изпълнение на правомощията или задълженията му по служба.* Археолозите-членове на Съвета за теренни проучвания, до този момент доминиран от НАИМ при БАН, сами провеждат такива. Действащият до сега ЗКН не предотвратява и не гарантира избягването на ситуации, в които заемащите тази длъжност извличат ползи в свой частен интерес (независимо дали този интерес е свързан с предстоящо финансиране или с проучването на някой от по-атрактивните археологически обекти). Доказателство за това твърдение са някои драстични злоупотреби, от които ще посоча издаването в продължение на три години на Разрешително за теренни проучвания на Сара Татарова – уредник в ИМ-Белоградчик, без тя да притежава изискваната от закона образователна степен „Магистър“.

2. Водещото присъствие на представители на НАИМ при БАН в Съвета за теренни проучвания е само част от отговорните функции, които този научен институт изпълнява. Най-съществената от тези отговорности е провеждането на годишната Отчетна конференция, на която се приемат докладите на всички, работещи в България археолози. В тази връзка, широко тиражираното в публичното пространство твърдение,

че работата и качеството на теренните проучвания в България се контролират от Съвета за теренни проучвания, не отговаря на истината. Тази оценка се извършва по време на отчетната конференция пред цялата археологическа гилдия и приемането на годишния отчетен доклад на който и да е от нашите колеги е достатъчно доказателство за неговата правоспособност и качества.

3. Досегашният статут на Директора на НАИМ при БАН като Председател на Съвета за теренни проучвания натоварва с неспецифични функции ръководителя на Археологическия институт и дублира неговата „експертна“ дейност с вече посочените по-горе Отчети на теренните проучвания. Като се има в предвид дългия списък от дейности, които НАИМ изпълнява (организиране на задължителните годишни отчети на всички археолози; даване на мнение за постъпилите заявления за разрешения за теренни проучвания; поддържане на Автоматизираната Информационна система „Археологическа карта на България“; поддържане на научния архив за всички теренни археологически проучвания в България от 1972 г.; организиране на национални археологически конференции)¹, освобождаването от отговорностите, свързани с работата на Теренния съвет ще позволи на ръководителя на НАИМ при БАН да изпълнява останалите свои задължения по-стриктно и с повече внимание, каквото те заслужават. Липсата на време и голямата натовареност в работата на Директора на НАИМ се вижда понастояще много добре от факта на делегиране на права за издаване на открити листове (при това в пълно противоречие със закона) на други служители, някои от които дори непритежаващи образователна степен „доктор“. Тези действия уронват престижа както на Археологическия институт, така и на Съвета за теренни проучвания, чиято „експертна“ дейност, извършвана в случая от „магистри“, е силно компрометирана.

2. Напълно подкрепяме предлаганите промени, касаещи въвеждането на конкурсно начало по Закона за обществените поръчки (§ 40, АЛ. 2).

МОТИВИ:

1. От 1993 г. работата на българските археолози по инфраструктурните проекти в България е от съществено значение както за опазването на нашето културно наследство, така и за развитието на Науката Археология. На практика през един дълъг период, спасителните разкопки, провеждани по новостроящите се магистрали и пътища превишават многократно редовните и планирани проучвания. Разликата във финансирането на двата типа разкопки (спасителни и редовни) е драстична с превес на тези, извършвани по новостроящите се трасета. Не случайно сред археологическата колегия се роди терминът „Магистрална археология“ с препратка към различна от археологията професия ...

¹ Посочените дейности са изброени в Становище и предложения на НАИМ при БАН до Министъра на културата, относно Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за културното наследство.

Именно възможността за провеждане на добре финансирани и много по брой и обхват археологически разкопки, е и причина Директорът на НАИМ при БАН да обяви археологията в България за единствено и само „държавна“. В това твърдение прозира желанието за запазване на изключителното право на държавните институции (държавни музеи, катедри към университетите), ръководени методически отново от НАИМ при БАН, върху спасителните проучвания по инфраструктурните обекти в България. До сега действащият закон, обаче, ясно гарантира правото на всички археолози, отговарящи на изискванията по Чл. 150 от ЗКН да провеждат и да ръководят теренни проучвания. Според Чл. 27 от същия закон музеите в България са не само Държавни, но и общински, частни и със смесено участие. Факт е, също така, че катедри по Археология функционират успешно не само в държавните университети, но и в частните такива.

Археологията в България не е и не може да бъде изключително държавна поради добре известния, вече исторически факт, на промяна в системата на държавно управление през 1989 г. А тази промяна гарантира демократичен принцип и конкурентна среда за всички граждани на Република България!

2. Предлаганите промени ще имат изключително благоприятен ефект върху функционирането на „държавните“ институции като НАИМ при БАН, Катедра Археология към СУ (и всички подобни), държавните музеи, тъй-като изваждането им от гарантираното държавно финансиране (поне що се касае до инфраструктурните проекти) ще постави работещите в тях в конкурентна среда и ще ги принуди да подобрят своя капацитет и квалификация. „Държавната шапка“ в тези институции е причина в много от българските музеи (а и университети) да присъстват кадри без необходимото образование, опит и квалификация. Като пример може да се посочи РИМ-Видин, в който функцията на „археолог“ се изпълнява от служител с образование по Нова история и с образователно-квалификационна степен „бакалавър“. Включването на подобни „държавни археолози“ в Разрешителни за теренни проучвания не само че опорочава до сега действащата система, но и лишава от работа голямо количество млади хора със значително по-добра квалификация, които не са имали шанс да бъдат ангажирани в държавни институции.

3. Доброто финансиране и липсата (в сега действащия закон) на ефективен контрол по отношение на работещите екипи е причина за все по-нарастваща НЕпрозрачност при разпределяне на средствата и на археологическите обекти, които подлежат на такова проучване, в системата на НАИМ при БАН. Удовлетворяването на частни интереси личи добре и от многобройните нови назначения, осъществени в Археологическия институт през последните две години, както и от факта, че част от неговите служители не получават информация и не участват в подобни спасителни проучвания.

Добре контролираната система, която позволява на ръководството на НАИМ при БАН едновременно да контролира спасителните разкопки по инфраструктурни проекти, да издава разрешителни за същите тези разкопки, да определя необходимите средства без конкуренция и да разпределя „на тъмно“ техните бенифициенти е **МОНОПОЛИСТИЧНА КОНСЕРВАТИВНА СТРУКТУРА**, която седи изключително

далече от истинската Наука Археология и която има необратимо негативен ефект върху всички професионални археолози в България. Печален ефект от тази структура е дейността на Асоцията на българските археолози (АБА), която от своето създаване през 2008 г. до този момент е издала един единствен професионален документ, свързан с ... Тарифи за заплащане на специализиран труд на археолозите (вместо проклариманите в нейния устав опазване, изучаване и популяризирането на българското археологическото наследство).

София

2.12.2012 г.